

148. Tiistaina 10 päivänä marraskuuta 1992

kello 16.30

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta 4436

Hallituksen esitys n:o 223
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53

2) Ehdotukset laeksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 5 ja 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain 1 ja 28 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 193
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

3) Ehdotukset laiksi maaseutuelinkeinohallinnosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeksi 4443

Hallituksen esitys n:o 191
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

4) Ehdotus laiksi eräisiin kansainvälisluonteisiin vakuutus sopimuksiin sovellettavasta laista 4444

Hallituksen esitys n:o 235
Talousvaliokunnan mietintö n:o 44

Esitellään:

5) Hallituksen esitys n:o 268 siemenkauppalaiksi 4444

S. 6) Hallituksen esitys n:o 270 laiksi eräitä julkisia yrityksiä koskevasta tiedonantovelvollisuudesta

7) Hallituksen esitys n:o 271 laiksi rakennuslain muuttamisesta

8) Hallituksen esitys n:o 275 laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

9) Hallituksen esitys n:o 276 laiksi kuntien valtionosuuslain väliaikaisesta muuttamisesta 4446

10) Hallituksen esitys n:o 277 laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta ja laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1992 ja 1993 koskevissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa annetun lain 4 §:n muuttamisesta

11) Hallituksen esitys n:o 279 laiksi vapaakauppasopimuksissa ja muissa tullietuusjärjestelyissä sovellettavien alkupe-räsääntöjen muuttamismenettelystä ja sääntöihin liittyvistä määräyksistä

12) Hallituksen esitys n:o 281 laiksi korkotulon lähdeverosta annetun lain muuttamisesta

13) Hallituksen esitys n:o 282 laiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta 4447

S.

S.

„

„

„

„

„

S. Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

14) Hallituksen esitys n:o 283 laiksi maanmittausmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta 4447

15) Hallituksen esitys n:o 284 laiksi maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä

16) Hallituksen esitys n:o 285 laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta

17) Hallituksen esitys n:o 286 laiksi vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

18) Hallituksen esitys n:o 287 laiksi erikoissairaanhoidolain muuttamisesta

19) Hallituksen esitys n:o 290 laiksi työttömyyskassalain 22 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

20) Hallituksen esitys n:o 291 laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 6 §:n ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 45 §:n muuttamisesta 4448

21) Hallituksen esitys n:o 292 laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta 4451

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Ilmoitusasia:

Uusia hallituksen esityksiä

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 6 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 266, 267, 272, 273 ja 278, jotka nyt on edustajille jaettu.

1) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 223
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 ja 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 5 ja 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain 1 ja 28 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 193
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Vuorensola: Herra puhemies! Edellisessä tämän asian käsittelyssä sain ehkä käyttämästäni puheenvuoroista johtuen hiukan kriittisen maineen suhtautumisessani aluepolitiikkaan. Ihan sen takia halusin nyt kiivetä puhujakorokkeelle hiukan selostamaan asioita, vaikka voi olla, että salissa ei nyt istukaan ihan samoja ihmisiä kuin silloin.

Mutta joka tapauksessa minusta edellisessä keskustelussa menivät hiukan puurot ja vellit sekaisin sikäli, että siinä ei varsinaisesti käsitelty sitä asiaa, johon itse asiassa käsiteltävänä oleva

lainsäädäntö vaikuttaa, vaan keskityttiin pääasiallisesti aluepolitiikkaan. Ajattelinkin niin, että sen lisäksi, että lakia hiukan käsittelen, hiukan siinä ohessa myös omista aluepoliittisista painotteistani haluan puhua.

Ensinnäkin jostakin käsittämättömästä syystä meillä yhä edelleen keskustellaan siitä, että maatalouden ylituotanto tai alituotanto olisi alueellista ylituotantoa tai alituotantoa. Näin ei minusta ole, vaan kyse on siitä, että näitä asioita katsellaan aina valtakunnallisesti ja myös arvioidaan valtakunnallisesti. Jos pystytään valtakunnallisesti tekemään tasapainottavia toimenpiteitä, minusta se on erinomainen ja hyvä asia ja se on nimenomaan aluepolitiikan tehtävä mutta mielestäni ei maatalouspolitiikan tehtävä. Maatalouspolitiikan ja aluepolitiikan sotkeminen toinen toisiinsa, niin kuin meillä nykyisin ikävä kyllä tehdään ja on pitkään tehty, on aiheuttanut monia sellaisia vääristymiä, jotka eivät ole minusta oikean suuntaisia.

Mainitsen nyt esimerkkinä vaikka sen, että pääosin meillä aluepoliittinen tuki on tuotannon määrään sidottua tukea. En pidä sitä perusteltuna. Minusta ei ole oikein se, että aluepoliittisesti maksetaan tuotannosta tukea aina jokaisesta litrasta, jokaisesta kilosta, vaan näissä asioissa pitäisi olla myös katto ja nimenomaan katsoa, että jossakin vaiheessa aluepoliittinen kilomääräinen tuki loppuu ja sillä ei eriarvoisteta tuotantoa etelässä ja pohjoisessa, idässä ja lännessä vaan pyritään siinä mahdollisimman tarkkaan tasapuolisuuteen. Tässä suhteessa minusta on nyt menty hiukan liian pitkälle.

Näin ollen tästäkin jo käy ilmi se, että minä en missään tapauksessa väheksy aluepolitiikan merkitystä. Pidän sitä hyvin tärkeänä. Kaikissa niissä tutkimuksissa, joita meillä on tehty nimenomaan maataloustuotannon puolelta, on voitu osoittaa, että aluepolitiikalla on voitu tasata alueellisia tuloeroja. Erittäin paljon on voitu tasata alueellisia tuloeroja, ja pidän sitä ihan hyvänä.

Nyt, kun me olemme menossa — jotkut enemmän, jotkut vähemmän — Eurooppaan, ongelma on minusta siinä, että meidän on aika vaikea nykyisen lainsäädännön sisältä osoittaa esimerkiksi Euroopan yhteisölle tai EY:lle se, mikä on aluepoliittista rahaa ja mikä sitä ei ole. Näin ollen usein käy niin, niin kuin edellisessä istunnossa totesin, että EY:n katsantokanta on se, että meillä ei ole aluepoliittisia ongelmia, koska tulot on meidän sisäänrakennetulla lainsäädännöllämme nimenomaan tasattu. Sitä on

erittäin vaikea osoittaa. Sen sijaan, jos lainsäädäntö olisi omaa aluepoliittista lainsäädäntöä, tämä olisi huomattavan paljon helpompi ainakin minun ymmärrykseni mukaan osoittaa. Tämä on yksi sellainen ongelma, joka hyvin usein tulee näissä asioissa esille.

Edellisessä istunnossa viitattiin myös maataloustuotannossa kokonaisuudessaan tuotekoh-taiseen vastuuseen ja katsottiin, että nimenomaan maidon tuotanto on erityinen kärsijä tällä hetkellä. Minusta tällainen näkökulma on väärä sen takia, että siinä katsotaan vain tämän hetken tilannetta.

Suomalaisen maatalouspolitiikan suunta määriteltiin kymmenkunta vuotta sitten maatalous 2000 -komiteassa aika tarkoin. Silloin tuo suunta määriteltiin niin, että meillä suunnataan maataloustuotantoa nimenomaan kasvinviljelyn ja viljanviljelyn suuntaan. Se oli strateginen valinta silloin. Tänään sanotaan, että se on viljanviljelyn ja kasvinviljelyn vika, että näin on tapahtunut. Minusta ei näin ole, vaan se johtuu nimenomaan tästä maatalouspoliittisesta linjauksesta. Näin ollen ihan tämän hetken tilanteesta ei pitäisi esimerkiksi tuotekohtaista vastuuta lähteä erittelemään vaan nimenomaan pyrkiä katselemaan asioita aikaväiltään vähän pitemmistä lähtökohdista kuin nyt tehdään.

Tällä hetkellä totuus on se, että sianlihan tuotanto nimenomaan kokonaisuudessaan suhteellisesti maksaa markkinointivastuuta eniten, sen jälkeen maito ja sen jälkeen vilja, joka on, niin kuin aikaisemmin todettiin, tavallaan nettosaaaja tässä suhteessa. Sen aiheuttama markkinointivastuu on tällä hetkellä ylivoimaisen suuri. Mutta niin kuin sanoin minun käsitykseni mukaan se johtuu nimenomaan tästä maatalouspoliittisesta linjauksesta. Jos tätä halutaan muuttaa, silloin täytyy myös linjausta mennä muuttamaan.

Eräs seikka vielä aluepolitiikasta, jonka ottaisinkin esille, jota ei käsitelty edellä — ja aivan mielellään perustelen sillä sitä, että sekä aluepoliittisen rahan että järjestelmän pitäisi olla erillinen — on se, että nyt, kun me olemme rakentaneet aluepoliittisen kustannuksen järjestelmän sisälle, jokainen ymmärtää, että maataloustulolaskennassa tämä kustannus on järjestelmän sisällä. Se tarkoittaa sitä, että nyt, kun puhutaan korkeasta elintarvikkeen hinnasta, oli se sitä tai ei, tuossa hinnassa on myös aluepolitiikan hinta. Näin ollen, jos se olisi erillisenä, olisi huomattavan paljon helpompi kertoa ihmisille, mistä tuo hinta johtuu. Nyt ikävä kyllä nämä asiat sotke-

taan toinen toisiinsa ja ikävä kyllä tällä on myös se vaikutus, että kun maatalouden kustannuspotti nykyjärjestelmän mukaan toimii vähän niin kuin lumipallo, että se koko ajan kasvaa, kun sitä pyöritetään, myös aluepoliittisen järjestelmän sisällä tapahtuu aivan samalla tavalla johtuen pitkälti siitä, että myös sen rahan osalta syntyy jokaisessa korotusvaiheessa aina välikäsiä lisää.

Tämä on se ongelma, joka liittyy koko järjestelmään, ja ikävä kyllä totuushan on myös koko tulojärjestelmän osalta se, että tämä härveli ei näytä pyörivän toiseen suuntaan lainkaan. Se pyörii vain yhteen suuntaan: Kun kustannukset nousevat, hinnat nousevat. Sen sijaan, jos kustannukset laskevat, eivät hinnat suinkaan laske. Näin näyttää ainakin parin kolmen viime vuoden osalta tapahtuneen.

Herra puhemies! Pidän sinänsä lakiesitystä, joka täällä on, hyvänä. Minä pidän sitä järjestelmältään hyvänä ja pidän järkevänä ennen muuta sitä periaatetta, että maidon tuotannonkin piirissä on mahdollisuus jakaa lisäkiintiöitä. Se, miten ne kohdentuvat, on minusta enemmän hallinnon sisäinen asia. Tulee pitää huoli siitä, että järjestelmän sisällä se tapahtuu oikeudenmukaisesti. Se on keskeinen ja tärkeä asia. Tämä lakihan sinänsähän ei tähän periaatteeseen nyt puutu, vaan ennen muuta on hallinnon tehtävä jatkossa hoitaa asia mahdollisimman tyylikkäällä ja hyvällä tavalla.

Se, mitä minä henkilökohtaisesti vastustan, on se, että annetaan tietyille, tosin täytyy myöntää, pienille alueille erityisoikeus maidon tuotantoon, annetaan erityissuojelus tietyille alueille. Minä en näe, että se on lain periaatteen kanssa sopusoinnussa. Minusta se on varsin suuressa ristiriidassa lain periaatteen kanssa ja myöskin sen periaatteen kanssa, että todennäköisesti nyt ollaan kuitenkin Eurooppaa kohti menossa.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ensimmäisen käsittelyn aikana jouduin olemaan hoitamassa maakunnan asioita eri virastoissa enkä valitettavasti päässyt osallistumaan keskusteluun, mutta tässä yhteydessä on vielä tilaisuus saman päivän aikana puuttua hallituksen esitykseen ja valiokunnan käsittelyyn.

Ensinnäkin tietysti kaiken taustana ovat tosiaan, ed. Vuorensola, strategiset valinnat, jotka ovat käytännössä olleet yksisuuntaisia, yksipiippuisia, joissa ei ole nähty, mitä aikaisempien vuosien maatalouspoliittisilla ratkaisuilla on ai-

kaiseksi saatu. Ei ole osattu enää nähdä suunta- valintoja vaan on edetty entisellä tiellä härkäpäisesti eteenpäin. Nimenomaan tuotantoon sidottuun tukijärjestelmään ei ole etsitty muita vastauksia kuin se, että pyritään rajoituksiin holhouksella, kiintiöillä ja toisaalta erilaisilla maatalouden osallistumisvastuu- ja keruujärjestelmillä; toisaalta, silloin nostetaan vain tuotantokustannuksia ajamalla maatalous kierteeseen ja mielettömäksi, jos ajatellaan nettotulokehitystä. Myös ennalta arvaamattomaksi tehdään maatalouden harjoittaminen mm. velkaisten sukupolvenvaihdostilojen osalta.

Kun 80-luvun puolessavälissä kiintiöjärjestelmä luotiin, siinä oli toki tietysti se hyvä puoli, että siinä pysäytettiin ylituotannon kasvu, mutta myöskin kiintiöjärjestelmä osoitti heti alussaan jo sen, että se oli aika lailla sokea kiintiön määräytymisajanjaksoon liittyviin tuotantohäiriötilanteisiin ym. Mitä itse olen eri puolilla Suomea tutustunut tilanteisiin, hyvin paljon pienissä karjoissa nimenomaan jopa 20 prosentin supistuksia lehmämäärässä jouduttiin suorittamaan. Tämän takia isommissa ei vastaavia tapahtunut. Se oli epäoikeudenmukainen nimenomaan pieniä ja keskisuuria tuottajia kohtaan. Kaikki ne kohtuus- ja joustojärjestelmät, joita eduskunta viime kaudellakin yritti rakentaa, eivät johtaneet sellaisiin haluttuihin toimenpiteisiin, joissa juuri nämä tilalliset olisivat olleet erityisasemassa.

Ed. Vuorensola ei kovin paljon puuttunut kiintiöjärjestelmään sinänsä. Minusta on aikamoinen osoitus siitä, että on epäonnistuttu, että tällainen kiintiöjärjestelmä vain jatkuu ja jatkuu ja että maatalousbyrokratian ja hallinnon keinoilla tätä vain ylläpidetään. Se, että tämä on ollut näin kauan, on nyt kiistatta osoittamassa, että ainakin nimenomaan 80-luvun alkupuolella sukupolvenvaihdoksen tehneet maidon tuottajat on ajettu kyllä umpikujaan ja maaseudun rakenteen kannalta ollaan tekemässä korvaamatonta vahinkoa.

41—43-vuotiaat tuottajat ovat keskimäärin aktiivisimmin edustettuina lopettamis- ja supistamistoimenpiteissä, ja nimenomaan maidon tuotannon puolella ei enää usko tulevaisuuteen nykyisen järjestelmän vain jatkuessa riittävästi ja nimenomaan nämä ovat luovuttamassa. Kiintiöjärjestelmä on tilan kehittämisen ja normaalin tuotantotoiminnan kehittämisen suurin este maitopuolella, ja se on hyvin vakava asia, kun ajatellaan niitä haasteita, mitä nimenomaan alue- ja sosiaalipoliittisesti ja maataloudelle itsel-

leen nyt tuotantorakenteen kehittämässä asetetaan.

Tässä suhteessa on myös järkyttävää huomata, että tätä hallintobyrokraatialähestymistapaa edelleen viljellään hallituspuolueiden piirissä myös tämän päivän eduskuntatyössä. Kun sianlihan tuotantoon liittyviä vientimaksuja ym. painoon porrastettuja asioita valiokunnassa pohdittiin, niin valiokunnan enemmistö vain sosialidemokraattien vastustaessa vaatii myönteisessä mielessä selvitettäväksi sianlihan tuotantoon kiintiöjärjestelmää. Onko todella näin, että tässä tilanteessa tämä on se tapa, jolla me sopeudumme, että me keksimme uutta byrokratiaa ja maatilahallituksen joutilaille virkamiehille uusia hallinnointitehtäviä?

Ed. Vuorensola puuttui aluepoliittiseen tarkasteluun. Olen periaatteessa samaa mieltä, että ei ole hyvä linja lähteä luettelemaan kuntia ja sillä tavalla tarkastelemaan sitten jotain väljempää kiintiöiden jakojärjestelmää, vaan asiaa pitäisi muutoinkin lähestyä kahdella tavalla eli siten, että maitotaluskokonaisuus laajemmin otetaan huomioon eikä minään ruotsinkielisenä Ahvenanmaa-kysymyksenä, vaan tarkastellaan nimenomaan maaseudun laajempaa kokonaisuutta niin, että tietty meijerialous ja maidonkeruujärjestelmä toimii kokonaistaloudellisesti järkevällä tavalla. Sitähän tämä Kainuun mallikin tässä tietysti tarkoittaa. Samalla tavalla voidaan ja pitää muuallakin asiaa tarkastella.

Toisaalta nuorten osalta tässä kiintiöjärjestelmässä täytyy tunnustaa, että kun kiintiöjärjestelmää ei ole vielä kyetty poistamaan, niin täytyy ainakin vapautuvat kiintiöt, ei, ed. Vuorensola, luottaen maatalouden hallintoon piireissä, vaan tietyllä ohjauksella suunnata nuorille tilojaan kehittämään pyrkiville ja nimenomaan sillä tavalla, että se tukee tilan elinkelpoisuutta. Tässä mielessä kun luulin, että valiokuntakäsittelyssä joutuu vastalauseen kirjoittamaan, niin olin hyvin iloinen siitä, että valiokunta jopa vähän yllättäen hyväksyi yksimielisesti esittämäni pöytäkirjan, joka sanatarkasti mietinnössä onkin alkusaloista: "Valiokunta edellyttääkin maidon kiintiöjärjestelmän nuorille tuottajille aiheuttamien tilan kehittämisesteiden helpottamista jaettavilla lisäkiintiöillä. Samoin lisätuotantomahdollisuuksia tulee tarkastella osana tilojen vakauttamistoimenpiteitä. Edelleen edellytetään tuotantokustannusten alentamiseksi pikaisesti alennettavan rehuviljan hintaa, kuten valiokunta edellytti EY-jäsenyyshakemusta koskevassa kannanotossaan." Näin sanatarkasti valiokun-

nassa esitin ja näin sanatarkasti valiokunta yksimielisesti myös hyväksyi. Lopuksi pöytäkirjassa on EY-kannanottoon liittyvää kommenttia.

Tässä minusta on tärkeätä juuri paitsi korostaa nuorten tuottajien tilankehittämisedellytysten parantamista eli ohjata maataloushallinnon lisäksi kiintiömyöntämisperusteita myös se, että vakauttamistoimenpiteet käsitetään vähän laajemmin kuin niinä varsin laajoina hylky- ja myönteisten ratkaisujen tarkasteluina, mitä vakauttamislainojen ja korkotuen osalta nyt tehdään. Hyvin moni nuori tuottaja on soittanut ja kertonut, että he ovat saaneet vakauttamislainaja tukihakemuksilleen kielteisen päätöksen, ja he ovat jatkaneet samaan hengenvetoon, että eivätkään he tarvitsisi muuta kuin sen, että saisivat vanhalla investoidulla pääomallaan, joka on jo olemassa, ottaa lisäparsipaikat käyttöön, kun he ovat jo kerran investoineet. Ei heille tule investointikustannuksia. Yksikin kaveri sanoi, että ei hän tarvitsisi muuta kuin sen, että hän saisi sen ja sen verran kasvatettua tuotantoaan entisten investointien pohjalta, hän ei tarvitsisi vakauttamistukea. Hän voisi hoitaa tämän homman näin. Sen takia tätä asiaa pitää tarkastella kokonaisuutena ihan elävän elämän esimerkkien pohjalta.

Toinen asia on sitten se, että luodaan vain kiintiöitä ja peritään kaiken maailman vientimaksuja ja lannoiteveroja ynnä muita, jotka ovat älyttömiä tapoja vaikuttaa ylituotantoon, koska nehan nostavat tuotantokustannuksia ja tekevät kannattamattomaksi homman. Nyt ei pidä lähteä nimenomaan, ed. Vuorensola, tästä maataloushallinnon perimästä eli kaiken maailman rehuomavaraisuusvaatimuksista ynnä muista, vaan on tingittävä tällaisista ja erityisesti myös lähdeittävä tavoitehintoja alentamaan erityisesti rehuviljan osalta. Tällä tavalla päästään voimakkaammin liikkeelle.

Meillähan ilmeisesti MTK:n edunvalvontaan liittyvän suuremman painoarvon pohjalta, mikä siellä ehkä on Vilja-Suomella, ei kyllä tämä näy, vaan esimerkiksi viljantuotannon vientimaksuosuuksiahan ovat muut maksaneet 900 miljoonaa markkaa. Painotus tietysti jonkin verran tässä kangertaa.

Tässä yhteydessä on nyt vakavasti hyväksyttävä tämä aluepoliittinenkin tarkastelunäkökulma ja myös sosiaalipoliittinen tarkastelunäkökulma, ja se liittyy siihen, että maaseutu- ja maatalouspoliittisesti maidon tuotannon ja kotieläintuotannon tukeminen on alue- ja sosiaalipoliittisesti oikea johtopäätös Suomessa, kun ni-

menomaan tuotantokustannuksiin mm. rehuviljan osalta puututaan.

Tähän on nyt ehdottomasti myös puututtava sen takia, että meillä ei ole kyllä ilmeisesti enää montakaan kuukautta aikaa jatkaa nykyisellä tavalla. Nimittäin muussa tapauksessa suomalaisen maaseudun elinvoimasta jäävät vastaamaan 60—65-vuotiaat velattomat maataloustuottajat. Niilläkö me otamme vastaan ensi vuosituhannen? Tässä suhteessa koko tämä linjavektoratkaisu täytyy nyt hyvin pikaisesti tehdä.

Toinen asia on tietysti se, että maatalouspolitiikan ja sosiaalipolitiikan erottaminen, ed. Vuorensola, olisi nyt vihdoin viimein välttämätöntä. Ei nyt ole aika jakaa tässä kiintiö- ja tuotantokustannustilanteessa maitobonuksia niille, jotka joka tapauksessa luopuisivat. Kerron erään selvittävän esimerkin edelleenkin tässäkin yhteydessä eduskunnan pöytäkirjoihin tapauksista — tämä ei ole ainut — jotka jatkavat lähes vuoden tuotantoaan odottaen, että pääsevät maitobonuksen piiriin. 90 000 litran maitotuotantotasolla maitobonuksena saa, oli lopettamisen peruste mikä tahansa, lopetus päätöksen tekevä ihminen 88 000 markkaa vuodessa viiden vuoden ajan tässä tasavallassa samaan aikaan, kun tämä hallitus iskee hurjalla tavalla työttömien, lapsiperheiden ja palkansaajien tilanteeseen. Tai kertakorvauksena tulee 4,2 kertaa vuosikorvaus: 369 600 markkaa puhtaana käteen. Ei tarvitse lotota tässä järjestelmässä.

Tämän takia voimavarojen uudelleensuuntaamisesta on vihdoin viimein puhuttava. Eivät nuoret tuottajat enää siedä tällaista maatalouden sisäistä päätöksentekoa ja politiikkaa. He odottavat, että nämä voimavarat suunnataan heille, ja nyt on viimeinen hetki siinä suhteessa lähteä liikkeelle. Sosiaaliturvan heikkoudet maalla ja kaupungeissa on hoidettava muulla tavalla kuin maatalouspolitiikan nimikkeellä näin jumalattomia bonuksia jakaen.

Herra puhemies! Eriävää mielipidettä sosiaalidemokraatit eivät tähän mietintöön itse sisällön osalta jättäneet, kun hyväksyttiin pontemme siitä, että kiintiöitä nuorille tuottajille jaetaan ja vakauttamistoimenpiteitä laajemmin arvioidaan ja nimenomaan jälleen eduskunta edellyttää pikaisia toimenpiteitä rehuviljan hinnan osalta.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Olisin luopunut tästä puheenvuorosta muuten, mutta kun kuuntelin ed. Rajamäen puheenvuoron, niin silloin alkoivat hälytyskellot soida. Nimittäin aina silloin, kun sosiaalidemokraatit, erityisesti

ed. Rajamäki, ovat myönteisiä jollekin laille, joka täällä hyväksytään, täytyy suhtautua asiaan hyvin varovaisesti. Nimittäin he ovat aina maataloutta vastaan joka paikassa. Näin ollen tässäkin paikassa olen vakuuttunut siitä, että lakiin on täytynyt suhtautua kriittisesti. Me olemme, niin kuin ed. Riihijärvi täällä on todennut, suhtautuneet kriittisesti siihen, että maidon tuotanto nyt tällä päänavauksella siirretään Etelä-Suomeen.

Sen verran, herra puhemies, haluan vielä sanoa tuosta Kainuun mallista ja yleensä mukana pohjoisen maidon tuotannon turvaamisesta, että vaikka tämä laki kohta tehdään, sillä ei ole mitään merkitystä, koska tulevaisuuden tuulet vuoden, kahden, kolmen aikana pyyhkäisevät tällaisen lain yli. Pohjois-Suomi maitotuotannollaan ei pysty kilpailemaan etelän suurtuotannon kanssa siinä vaiheessa, kun se alkaa olla todellista elämää, ja silloin alkaa myös pohjoisen lopullinen saneeraus ainakin 10 000 tilan osalta. Ehkä on hyvä näinkin, mutta haluan vain kysyä, mistä otetaan työtä niille ihmisille silloin Kajaanissa ja Kainuun läänissä ja myös Pohjois-Karjalassa, kun he joutuvat sieltä lähtemään etelän kuppiloihin, joissa ei ole myöskään antaa heille työtä. Tämä on nyt lähtölaukaus maataloudelle, sanovat keskustalaiset mitä tahansa.

Ed. R i i h i j ä r v i : Herra puhemies! Kun maidon kiintiöjärjestelmä luotiin, niin silloin pienille tuottajille asetettiin kovat katot. Ne katot ovat olleet niin kovat, että kun rautavaaralainen pienviljelijä anoi lupaa kuuden lehmän lisäksi ottaa vielä kaksi toimentulonsa parantamiseksi, niin ei millään, sillä se vapaa kiintiö oli siihen aikaan, kun tämä järjestelmä luotiin, 30 000 litraa vuodessa. Tämä on jatkunut edelleenkin. Maidon kiintiö on ollut myös perustana sille, onko voitu tilalla tehdä sukupolvenvaihdos vai ei. Niillä tiloilla, joilla on maitokiintiö ollut pieni, ovat viime aikoina sukupolvenvaihdoksen tekeminen ja siihen liittyvät tukitoimet olleet poissuljettuja.

On valitettavaa, että sosiaalidemokraatit eivät yhtyneet vastalauseeseen. En ymmärtänyt ed. Rajamäen puheen johdonmukaisuutta, kun hän toisaalta vastusti kiintiöitä ja toisaalta vaati lisäksi kiintiöitä. Johdonmukaista tässä on SMP:n linja. Me vaadimme pieniltä tuottajilta kiintiöitten purkamista ja tuotannon ylärajasta kiinni pitämistä. Sen tähden olen myös valiokunnan mietintöön jättänyt vastalauseen, jonka mukaisesti tulen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä

esittämään toisen lain 16 §:n poistamista, joka koskee 30 lehmän ja 156 000 litran maidon tuotannon rajan poistamista. SMP ei hyväksy tätä ylärajan poistamista, mutta me kannatamme ja edistämme sitä, että pieniltä tuottajilta otetaan tuotantokatto pois ja annetaan heille yrittämisen mahdollisuus.

Se, mitä täällä on muutamille pohjoisen kunnille annettu nyt helpotusta tuotantokiintiöihin, on pelkkää kosmetiikkaa, sillä koko tämän lain keskeisin kohta on kuitenkin se, että ollaan ajamassa eurotiloja, suurmaidontuotantoyksiköitä, ja siksi hallitus onkin esittänyt tämän tuotannon ylärajan poistamista.

Kuten sanoin, lain yksityiskohtaisessa käsitte-lyssä esitän toisen lain 16 §:n poistamista.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ed. Vuorensolan käyttämän puheenvuoron johdosta. Minun mielestäni oli ihan asiallista, että ed. Vuorensola tarkensi tavallaan niitä puheitaan, joita hän esitti nimenomaan lain ensimmäisessä käsittelyssä. Kyllä minun mielestäni hyvin pitkälle voidaan yhtyä nimenomaan siihen, että meidän pitäisi pystyä erottamaan varsinainen aluetuki ja varsinainen tuotantotuki. Tällä hetkellähän nimenomaan suositaan sellaisia viljelijöitä, jotka tuottavat paljon, koska ns. tuki, käytettäköön siitä sitten sanaa tuki tai mitä hyvänsä, mutta se lisä, joka tuottajille tulee tuotettujen kilojen mukaan, inspiroi tuottamaan hyvin paljon. Nimenomaan niillä alueilla, joilla esimerkiksi viljan viljely ei ole kannattavaa, ei voida yksinkertaisesti tuottaa niin paljon. Sen johdosta minun mielestäni olisi järkevää erottaa, onko se tilalle suoraan kohdistettua tukea ja enimmäistukea vai aluetukea, jolloin pystyttäisiin selvittämään asia myös ulkopuoliselle. Kuten ed. Vuorensola totesi, niin minun mielestäni, jos tässä EY:hyn joudutaan, niin näin joudutaan menettelemään joka tapauksessa.

Ed. K o r k e a o j a : Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on vähemmälle huomiolle jäänyt sen seikan pohtiminen, kuinka tämä kiintiöjärjestelmä näin jatkettuna soveltuu maatalou-temme sopeuttamiseen kohti Euroopan yhteisön tyyppistä maataloutta. Tässä taustalla on se, että kiintiöjärjestelmällä rajoitetaan valtakunnan kokonaistuotantoa, mikä siitä näkökulmasta on perusteltua, että tämän ylituotannon markkinoin-minen käytännössä vähin erin siirtyy viljelijöit-ten maksettavaksi ja sen takia kokonaistuotan-

toa on välttämättä alennettava viljelijöittenkin näkökulmasta, jotta markkinoimiskustannukset pienenevät.

Sen sijaan voi epäillä, kuinka viisasta kokonaistuotannon alentaminen on siitä näkökul- masta, että me olemme kuitenkin, jos katsotaan eurooppalaista mittakaavaa ja maatalouspoli- tiikkaa, tässä kokonaisuudessa maidontuottaja- maa. Silloin välttämättä se linja, jota esitys toteuttaa, ei ole viisas tässä vaiheessa, vaan meidän ehkä pitäisi tästä näkökulmasta ylläpi- tää korkeampaa maidontuotantotasoa. Mutta se pitäisi tehdä viljelijöiden rahoittamana, mikä on mahdotonta. Ehkä viemme näillä toimilla mah- dollisuuksia.

Samaan kokonaisuuteen liittyy myös se, että jokainen lisäkiintiölitra käytännössä rahoitetaan viljelijöiden yhteisestä vientikassasta. Siinä mie- lessä myös ne litrat jotka tulevat Kainuun ja Lapin alueella lisättäväksi, lisäävät vientikustan- nuksia ja myös tällä tavalla koko maassa maata- louden vastuuta eli johtavat siihen ongelmaan, minkä ed. Vuorensola totesi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kehotan puhujaa siirtymään puhujakorokkeel- le!

Ed. V u o r e n s o l a : Herra puhemies! Olen iloinen siitä, että ed. Vistbacka ymmärsi minut oikein, toisin kuin ”ainoan oikean keskustalai- sen aluepolitiikan profeetta” ed. Tellervo Renko, joka ilmeisesti vähän tahallisestikin ymmärsi minut väärin. Kyllä lähtökohtani oli ennen muu- ta se, että asiasta haetaan tietynlainen balanssi ja niin, että se palvelee myös elinkeinoa kaikkein parhaiten.

Liittyen ed. Rajamäen puheenvuoroon halu- an kuitenkin korjata sen, että minun logiikkaani ja ajattelutapaani ei kuulu hallinnoinnin merki- tyksen korostaminen. Toivon, että sekin tulee täysin selväksi sen takia, että minä jos kuka olen siihen tutustunut aika paljon. Olen sitä mieltä, että hallinnoinnin tie on kyllä todella loppuun käyty. Siinä jos missä, kuten edellisessä istunnos- sa toisen lain yhteydessä todettiin, mielestäni on kysymys siitä, että voimavaroja nimenomaan pitäisi uudelleensuunnata ja nimenomaan asia- kaslähtöisesti.

On erittäin mielenkiintoinen näkökulma — ja voin sanoa, että jopa hämmästyttävä nimen- omaan ed. Rajamäen esille ottamana, mikä on tietysti hienoa ja kuvastaa elinkeinopoliittista otetta — että myös tällaista lakia voitaisiin

käyttää tietyllä tavalla velkasaneerauksen vaihtoehtona. Mielestäni se on hieno näkemys. Nimenomaan tämän tyyppistä ajattelua mielestäni tarvitaan, että ei luoda aina tiettyä byrokratiaa tiettyä asiaa varten, vaan käytetään jo voimassa olevia järjestelmiä systeemin tehostamiseksi ja oikein suuntaamiseksi. Siinä jos missä toivoisin, että voitaisiin sallia virkamiestenkin mielikuvituksen käyttöä.

Valiokunnan kannanotosta totean vielä, että ehkä joku pystyy siihen vastaamaan, minkä takia valiokunnan mietinnössä sanotaan ”edellytetään tuotantokustannusten alentamiseksi pikaisesti alennettavan rehuviljan hintaa”. Miksi ei yleensä tuotantokustannusten hintaa?

Ed. K a l l i : Herra puhemies! Käsitteillä oleva laki pitää mielestäni kolme erittäin myönteistä asiaa sisällään. Ensinnäkin se mahdollistaa maakuntien sisällä maidon tuotannon rakenteen kehittymisen. Toisaalta 75 prosentin palautuksen osalta edelleen mahdollisen vuokrauksen tai tilan oston yhteydessä on mahdollista saada ostettavan tai vuokrattavan tilan yhteydessä se kiintiö, joka on olemassa.

Varsinaisesti puheenvuoron pyysin sen johdosta, kun pelättiin, että maidon tuotannossa tapahtuu siirtymistä pohjoisesta etelään ja syntyy ns. eurotiloja. Voin vakuuttaa, että maidon tuotanto nyt eikä varmaan tulevaisuudessakaan ole niin kannattavaa, että kannattaa lähteä rakentamaan eurotiloja. Päinvastoin mahdolliset lisäksi kiintiöt kannattaa sittenkin nimenomaan suunnata niille tiloille, joilla jo on tehty uhrauksia, joilla on valmiit parsipaikat ja nimenomaan sillä tavalla, että se palvelee nuoria, niitä ihmisiä jotka asiaan uskovat ja jatkossakin ovat mukana tuotannossa.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Kiitos, ed. Vuorensola, palautteesta. Haluan vahvistaa häntä uskossaan siinä, kun hän on ollut varsin tympääntynyt maatalouden hallintoihin.

Ed. Aittoniemi sen sijaan on tyylilleen uskollinen, niin että aina silloin, kun sosialidemokraatti tai allekirjoittanut puhuu, hän toistaa vain epäilyksiään SDP:tä kohtaan puuttumatta lainkaan siihen, mitä sanotaan. Se on valitettava. Nimittäin näillä epäilyksillä ei kyllä pohjoista Suomea pelasteta, vaan nyt tarvittaisiin toimenpiteitä ja sisältöön menevää keskustelua, sillä Pohjois-Suomessa nimittäin ei sokerijuurikkaalla ja vehnän viljelyllä kyllä tulla EY:n eikä kansallisiin ja kotimaan alueellisiin haasteisiin

vastaamaan. Maidon- ja kotieläintuotanto ovat nimenomaan ne tavat, joilla meidän on tätä asiaa, kuten olemme todenneet, paitsi kotimaisista rakenteellisista syistä myös EY-suuntaisista toimenpiteistä johtuen hoidettava.

Tavoitteena on oltava tietty maidon tuotannon taso. Nykyisessä tilanteessa kiintiöjärjestelmä ei ota sitä huomioon, millä tavalla se pidetään tai miten sitä säädellään, vaan se johtaa nuorten luopumiseen. Tämä on järjetön tilanne. Kyllä te jokainen tiedätte, että tällä hetkellä nuorten usko on eniten menossa tässä hommassa. Yli kuusikymmppisten velattomien maidon tuottajien puolesta tässä nyt ei kannattaisi hirveästi pököä pesään enää laittaa.

Siinä mielessä toivon, että tämä on vihonviimeinen kerta, kun tältä pohjalta asiaa käsittelemme. Lähdetään kustannusten alentamisesta ja kiintiöiden kohdentamisesta ja vapauttamisesta enemmän liikkeelle jatkossa.

Ed. V i h r i ä l ä : Herra puhemies! Kuten lain ensimmäisessä käsittelyssä totesin, lakiesitys tässä tilanteessa on hyvä ja selvä parannus. Kuten ed. Korkea-oja toi esille, jos nyt aiotaan maaseutu pitää elävänä ja asuttuna, tällä hetkellä tarvittaisiin nimenomaan lisää maidon kiintiöitä. Mutta löytyykö tästä salista, ed. Rajamäki, sitä kansallista konsensusta, että voisimme lähteä lisäämään maidon tuotantoa ja myös yhteisesti vastata ja turvata myös viljelijäväestön tulotaso samanaikaisesti? Se on hyvin tärkeä asia.

Mielenkiintoista oli nähdä ja kuulla, kun ed. Rajamäki totesi, että sosiaali- ja aluepoliittisesti on oikean suuntainen laki — vai ymmärsinkö oikein — että maidontuottajia tuetaan. Näinhän se on. Siinä on muutakin kuin maatalouspolitiikkaa, siinä on aluepolitiikkaa ja myöskin sosiaalipolitiikkaa, jos aiotaan maa pitää asuttuna ja elävänä.

Mutta sitten toisaalta, jos oikein kuulin, niin ed. Rajamäki kuitenkin vaati sosiaalipolitiikan ja maatalouspolitiikan eriyttämistä. Se oli tietty ristiriita. Myöskin hän sitten vaati vapaata tuotantoa ilman kiintiöitä. Tässä sopii vain kysyä, miten tällaisessa tilanteessa turvattaisiin viljelijäväestön tulotaso niin Itä- ja Pohjois-Suomessa kuin Etelä-Suomessa, jos nyt lähdetäisiin tälle linjalle, että kaikki kiintiöt poistettaisiin. Meidän jokaisen olisi helppo luvata näitä lisäksi kiintiöitä, mutta pitäisi ajatella viljelijän tulotasoakin ja kantaa siitäkin huolta, että se kehittyisi edes jossain määrin muiden väestöryhmien kanssa tasavertaisesti.

Ed. Röntynen: Herra puhemies! Olen mielenkiinnolla kuunnellut käytyä keskustelua näistä kiintiöistä. Kysyä ei saa, mutta haluaisin todeta, että montakohan on maidontuottajia tässä salissa. Ovat erittäin suuria asiantuntijoita nämä puheenvuoron käyttäjät? Tässäkin asiassa minä taidan olla niitä harvoja, joilla on vielä lehmä, ja luulisin jotain tietävänikin tästäkin puolesta.

Ed. Rajamäki sanoi, että maatalous on tehty ennalta arvaamattomaksi. Tämä tietysti pitää paikkansa, kun muutetaan näitä lakeja ja esityksiä vuosittain kesken satovuotta. Se on silloin ennalta arvaamatonta.

Mitä tuotantokiintiöihin tulee, niin minusta tämä on ihan oikean suuntainen lähtökohta ja esitys siinä mielessä, että ei tuolla Nurmi-Suomessa eikä pohjoisessa ole vaihtoehtoja maatalouden suhteen. Se on joko liha taikka maito, ei siellä vilja kasva eikä muukaan. Siinä mielessä nämä kiintiöt ovat sinne aivan oikeutettuja. Enkä usko sitä, että Etelä-Suomessa investoidaan lypsykarjatalouteen. (Eduskunnasta: Pakko!) Ei ole pakko investoida, ovat oppineet elämään helpommalla. Kuka haluaa tänä päivänä seitsenpäiväistä työviikkoa? Minä uskon, että ei juuri kukaan, joka on jo lopettanut tuotantonsa.

Mitä nuoriin tulee, niin heiltä on viety usko, ja se johtuu suurelta osin siitä, että usko on mennyt maatalouteen ja ennen kaikkea lypsykarjatalouteen. Jatkuva parjauskampanja ja jatkuvat puheet on tästä maataloudesta. Se on syntipukki tässä tasavallassa. Tehtiinpä mitä tahansa, niin maatalous on perin juurin ajanut tämän maan ahdinkoon. Kun tiedämme, mikä osuus budjetissa on maatalousmenoja, niin se on häviävän pieni, se on pikkuisen yli 10 miljardia. Vaikka se pyyhkäistään tasavallan budjetista pois, niin se ei ratkaise meidän ongelmiamme. Mutta se kuitenkin työllistää tänä päivänä vielä huomattavan osan haja-alueella ja antaa välillisesti työpaikkoja kaksinkertaisen määrän siitä, mitä maatalous varsinaisesti työllistää. Ilman maataloutta ei ole myöskään haja-alueella asutusta. Nämä asiat pitäisi myöskin muistaa, kun keskustelemme kiintiöjärjestelmästä.

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Ed. Vihriälä voi tutustua tietysti pöytäkirjatoimiston tekstiin, ettei minun tarvitse toistaa kaikkea, mutta tarkoitin nimenomaan, että maitobonus, vastikkeeton bonuksen myöntäminen, siitä maksaminen, ettei tehdä mitään, on väärää sosiaali-

politiikkaa. Tässä tilanteessa, jossa nuoret tarvitsevat kiintiötä, tukea on suunnattava eri tavalla. Tästä on kysymys.

Ed. Röntysellekin on todettava, että hän on tainnut käydä harvemmin Ylä-Savon nuorten tuottajien tilaisuuksissa viime aikoina kuin minä. Nimittäin eivät he ole parjauksesta olleet huolissaan. He ovat olleet huolissaan siitä, että vanhakantainen keskustalainen, MTK:lainen maatalouspolitiikka kohtelee maidon tuottajia niin, että se tuhoaa yläsavolaisten nuorten maidon tuottajien mahdollisuudet. Suosittelen tutustumista heidän kannanottoihinsa ja käymistä heidän tilaisuuksissaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotukset laiksi maaseutuelinkeinohallinnosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 191

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—7 §, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1—3 §, 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 4 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 5 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 6 § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 7 ja 8 § ja 7 §:n edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 3 ja 4 §, 3 §:n edellä oleva väliotsikko, 5 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 6 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 7 § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 8 ja 9 § ja 8 §:n edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 3 § ja sen edellä oleva väliot-

sikko, 4 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 5 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 6 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 7 § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 8 — 10 § ja 8 §:n edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike,

viidennen lakiehdotuksen 1—9 §, johtolause ja nimike,

kuudennen lakiehdotuksen 86 ja 87 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä seitsemännen lakiehdotuksen 2, 4, 5 ja 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi eräisiin kansainvälisluonteisiin vakuutus sopimuksiin sovellettavasta laista

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 235

Talousvaliokunnan mietintö n:o 44

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 44. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 3—8 §, 3 §:n edellä oleva väliotsikko, 9 ja 10 §, 9 §:n edellä oleva väliotsikko, 11—13 §, 11 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 14 § ja sen edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

5) Hallituksen esitys n:o 268 siemenkauppalaiksi

talousvaliokuntaan:

6) Hallituksen esitys n:o 270 laiksi eräitä julkisia yrityksiä koskevasta tiedonantovelvollisuudesta

ympäristövaliokuntaan:

7) Hallituksen esitys n:o 271 laiksi rakennuslain muuttamisesta

8) Hallituksen esitys n:o 275 laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Alun perin tarkoitukseni oli pyytää asia pöydälle ensi perjantaihin, jotta ulkomaalaislain muuttamista koskevaan esitykseen voisi tutustua paremmin. Sitten olin siinä käsityksessä, että se tulee ulkoasiainvaliokuntaan. Nyt kuulin herra puhemiehen esittävän, että se tulee hallintovaliokuntaan. Siitä huolimatta en pyydä sitä enää pöydälle, vaikka se meneekin hallintovaliokuntaan, enkä myöskään esitä sitä, että vastoin puhemiehen esitystä se tulisi ulkoasiainvaliokuntaan.

Muutaman sanan haluan ulkomaalaislain muutosesityksestä sanoa. Ensin luulin, että tulossa on hallituksen joskus lupailema esitys ulkomaalaislain muuttamisesta sikäli, että nykyisin voimassa olevia säännöksiä kiristetään, jotta turvapaikkahakemusten käsittely Suomessa nopeutuisi ja jotta Suomessa täysin perusteettomasti oleilevista ulkomaalaisista päästäisiin mahdollisimman nopeasti eroon. Näin ei kuitenkaan ole, vaan tämä esitys liittyy nimenomaan Eta-sopimukseen keskeisenä sisältönään työvoiman eli henkilöiden vapaa liikkuminen Eta-alueella.

Kun odotin ulkomaalaislain muutosesitystä, joka koskisi ulkomaalaislain kiristämistä sillä tavalla, että käsittely turvapaikanhakijoiden osalta nopeutuisi, erehdyin todella täydellisesti, sillä katselin äsken kirjalliseen kysymykseeni saamaani vastausta koskien Suomessa täysin perusteettomasti olevien 1 700 Kosovon albaanin karkottamista Suomesta. Hallitus aikookin tehdä erillislain, jolla nämä vahingossa Suomeen oleskelemaan päässeet albaanit saadaan jäämään tänne, koska ulkomaalaislain turvapaikkakäsittely ei voi heitä koskea. Tässä nähdään, minkälainen on Suomen hallitus tällä hetkellä ja

minkäläinen on sen ulkomaaalaispolitiikka. Tänne tulee 1 700 hengen joukkio Puolasta, jonne heidät olisi voitu palauttaa turvallisenä maana. Täällä tehdään erityislaki, jotta nämä henkilöt voidaan jättää suomalaisten elätettäväksi. Jo olisi teräseella paljon töitä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Herra puhemies! Mitä tulee tähän lakiin, kun Eta-sopimusta ulkoasiainvaliokunnassa käsiteltiin, niin jäi erittäin epäselväksi se kysymys, miten pitkään toisen Eta-maan kansalainen voi Suomessa haeskella työtä ennen kuin hänen on palattava omaan maahansa ja miten pitkään lähtijämaan sosiaaliturva ja perusturva vastaavat hänen elämisestään täällä. Aivan loppuajoina kävi selväksi, että kukaan ei tätä asiaa hallitse. Sisäasiainministeriön kansliapäällikkö Perttunen palautti ulkoasiainvaliokunnan silloin maan pinnalle tässä asiassa. Hän ilmoitti, että ei ole mitään varmuutta, miten pitkään katsotaan Eta-maan kansalaisella olevan oikeus mukamas haeskella täältä työtä ja kuinka pitkään hän on lähtijämaan sosiaaliturvan varassa ja missä vaiheessa suomalainen yhteiskunta joutuu vastaamaan hänen elintulostaan.

Herra puhemies! Lain 8 § on otsikoitu ”Lupa maahan saapumiseen ja maassa oleskeluun”. En yleensä lueskele näitä tekstejä, mutta tämä on pakko lukea: ”Euroopan talousalueen valtion kansalainen ei tarvitse oleskelulupaa, jos hänen maassa oleskelunsa kestää enintään kolme kuukautta. Työnhakijana oleva Euroopan talousalueen valtion kansalainen saa oleskella tämän jälkeinkin kohtuullisen ajan maassa ilman oleskelulupaa, jos hän edelleen on työnhaussa ja hänellä on tosiasialliset mahdollisuudet saada työtä.” Siis jos hiukan kärjistän omaan suuntaani tätä näkemystä ilman sitaatteja, niin sanotaan, että kun hän on olevinaan hakemassa työtä jne. Tähän saa jäädä työnteon varjolla tuleva Eta-kansalainen miten pitkäksi aikaa tahansa. Niiden tietojen mukaan, mitkä minulla ovat, Eta-sopimus ja sen direktiivit sisältävät sen, että vain kolme kuukautta vastaa lähtijämaan sosiaalij- ja perusturva ja työttömyysturva tästä henkilöstä. Sen jälkeen hän jää tänne suomalaisen yhteiskunnan elätettäväksi.

Kun ajatellaan, että hän on täällä 6—9 kuukautta haeskelemassa työtä ja kolmen kuukauden jälkeen hänestä vastaa suomalainen yhteiskunta ja kun lasketaan siihen, että karkotusprosessi kestää vuoden, niin puolitoista vuotta joudutaan elättämään tällaista henkilöä, joka ei todennäköisesti ole työnhaussa lainkaan. Osa

tietysti on, mutta meidän pitäisi varautua tällaisiin asioihin sillä tavalla, että me emme jää tänne jalkoihin poljettavaksi. Ainakin pitäisi olla lainsäätäjällä selkeät tiedot siitä, mitä lailla tarkoitetaan, kuinka pitkään henkilö saa olla täällä, missä vaiheessa hänen on poistuttava ja kuka maksaa hänen elintulonsa täällä Suomessa.

Herra puhemies! Ihan lopuksi luen vielä 40 §:stä: ”Maasta karkottamisen perusteet”, jota kyllä ihmettelen, mutta joka saattaa selittyä sillä, että tähän on vain osa ulkomaaalaisista ja eräät muut pykälät voimassa olevassa ulkomaaalaisista saattavat lieventää tätä. Tässä sanotaan: ”Euroopan talousalueen valtion kansalaisen saa karkottaa maasta vain yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä kansanterveyteen perustuvasta syystä.”

Jos ulkomaaalaislaki, jota en ulkoa muista ja joka tässä ei minulla ole edessäni, ei muuta tätä näkemystä, niin silloin olemme todella hankalan tilanteen edessä. Tähän saa kuka hyvänsä tulla, olla haeskelevinaan työtä, jäädä loppuelämäkseen suomalaisen yhteiskunnan elätettäväksi. Tämä lainsäädäntö on joka tapauksessa muutenkin sen tyyppistä.

Herra puhemies! Mutta lähdän siitä, että täällä eduskunnassa on vastuu tästä asiasta. Minä en muista, onko meillä hallintovaliokunnassa ketään edustajaa, ei taida olla. Näin ollen eduskunnassa kyllä vielä rankasti äänestetään tästä laista. Siitä tullaan tekemään kyllä ihan oman tyyppisensä versio Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmän toimesta. Tämän tyyppisenä tätä lakia ei voi hyväksyä. Me emme enää yhteiskunnassa voi luottaa puheisiin, vaan kaiken täytyy sisältyä lainsäädäntöön. Muuten me joudumme tässä maassa ylikäveltäviksi.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Kuten ed. Aittoniemi totesi, minäkin odotin, kun näin, että on ulkomaaalaislain muutosesitys, että tässä muutosesityksessä on myös niitä elementtejä, joita julkisuudessa on ollut niistä keskusteluista, joita hallitus on iltakouluissaan käynyt, kun uutta ulkomaaalaislakia on valmisteltu. Ilmeisesti RKP:n ministerit ovat saaneet vesitettyä sen esityksen, jota hallitus on valmistellut nimenomaan rajaltakäännyttämisen osalta eli nopeatuun käsittelyyn liittyvien asioiden osalta.

Arvoisa puhemies! Tämä laki on todella mielenkiintoinen lähinnä 8 §:n osalta, jossa hyvin ympäröityä todetaan, kuinka pitkään henkilö voi täällä olla työnhaussa, jos vain pystyy jollakin tapaa osoittamaan, että on tosiasiallisia

mahdollisuuksia saada työtä. 16 §:n lisäykset lähtevät nimenomaan siitä, että silloin kun henkilö on saapunut tänne ja saanut oleskeluluvan, niin välittömästi myös hänen puolisonsa ja kaikki alle 21-vuotiaat lapset saavat samanlaiset oikeudet ilman minkäänlaisia tarkistuksia. Tässä on mielenkiintoinen tilanne se, että ilmeisesti puolison ei tarvitse olla edes Eta-valtiosta, ja tämän kautta kyseistä pykälää varmasti voidaan kiertää aika voimakkaasti.

Herra puhemies! Tämä lakiesitys ilmeisesti liittyy täydellisesti Eta-sopimukseen. Mutta ilmeisesti täytyy tutkia, kuinka pitkälle Eta-sopimus velvoittaa Suomea ja minkälaisia liikkumamahdollisuuksia Suomen lainsäädännöllä on.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys n:o 276 laiksi kuntien valtiopuolustuslain väliaikaisesta muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys n:o 277 laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta ja laiksi indeksiehdon käytöstä vuosina 1992 ja 1993 koskevista työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Hallitus ehdottaa uuden määräaikaisen indeksiehdon käytön rajoittamista koskevan lain säätämistä. Tarkoitetaan ensimmäistä lakiehdotusta, joka sisältyy tähän esitykseen. Tässä hallitus jälleen asettuu sille kannalle, että palkkoihin ei saa soveltaa indeksiehtoa. Kun olen ja eduskunnassa laajasti on oltu sitä mieltä, että palkoilta ei saa indeksiehtoa evätä, ja kun esimerkiksi ammattiyhdistysliikkeen piirissä viime aikoinakin on esitetty vaatimuksia siitä, että pitää indeksiehto sallia, niin vetoan valtiovarainvaliokuntaan, että se käsitel-

lessään tätä hallituksen esitystä muuttaisi 1 §:n sisältöä siten, että sana "palkkojen" poistettaisiin, jolloin ei olisi kiellettyä indeksiehdon soveltaminen palkkoihin.

Totean kuitenkin, että tällä hetkellä indeksiehto on sallittu nyt voimassa olevissa työehtosopimuksissa sikäli kuin voimassa olevat sopimukset ovat perustuneet yleiseen linjaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys n:o 279 laiksi vapaakauppasopimuksissa ja muissa tullietuusjärjestelyissä sovellettavien alkuperäsääntöjen muuttamismenetelystä ja sääntöihin liittyvistä määräyksistä

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

12) Hallituksen esitys n:o 281 laiksi korkotulon lähdeverosta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys korkotulon lähdeverosta on sikäli mielenkiintoinen, että nyt edessä olevan eduskuntakäsittelyn aikana nähdään, onko eduskunnassa laajemmin halukkuutta ryhtyä verottamaan korkotuloja. Muistutan siitä, että mm. kansanedustaja Esko Seppänen jokin aika sitten kertoi, miten viime vuoden aikana Suomessa korkeakorkoisilta sijoitustileiltä kertyi Suomeen korkotuloja lähes 20 miljardia markkaa ja vielä ulkomaille noin vajaa 30 miljardia, siis kysymys oli yhteensä noin 50 miljardin suuruisesta korkotulosta.

Hallitus nyt ehdottaa, että lähdevero tosin olisi kohoamassa, mutta esimerkiksi vasemmistoliton taholta on korkotulon lähdeveroksi ehdotettu 30:tä prosenttia, ja sikäli kuin nyt oikein muistan, myöskin sosialidemokraattisen ryhmän taholta on esitetty samanlaisia ehdotuksia. Toi-

von, että nämä ehdotukset valtiovarainvaliokunnassa tulevat myös vakavasti käsitellyiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

13) Hallituksen esitys n:o 282 laiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

14) Hallituksen esitys n:o 283 laiksi maanmittausmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

15) Hallituksen esitys n:o 284 laiksi maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä

16) Hallituksen esitys n:o 285 laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta

talousvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto:

17) Hallituksen esitys n:o 286 laiksi vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

18) Hallituksen esitys n:o 287 laiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta

19) Hallituksen esitys n:o 290 laiksi työttömyyskassalain 22 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Tämä on hyvin tärkeä asia, työttömyysturvaa koskeva hallituk-

sen esitys. Olen havainnut julkisuudesta, että esimerkiksi ammattiyhdistysliikkeen piirissä on hyvin voimakkaasti protestoitu tämän suuntaista hallituksen esitystä vastaan, joka nyt on saatettu eduskunnan käsittelyyn.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että tällä ehdotuksella aiotaan etuuksia leikata noin 2 miljardin markan edestä. Valtion säästöosuudeksi tässä on arvioitu 1 480 miljoonaa markkaa.

Ajattelin tässä vain todeta, että jos hallitus omalta osaltaan pitäisi huolen siitä, että meillä ei olisi niin laajaa työttömyyttä kuin maassa on, hallitus säästäisi paljon enemmän työttömyysturvamenoista. Siis järjestämällä työtä, turvaamalla työmahdollisuuksia voitaisiin säästää niitä työttömyysturvamenoja, joiden säästämisen hallitus nyt pyrkii esillä olevalla ehdotuksella kuitenkin huolehtimatta siitä, että työmahdollisuuksia olisi.

Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, mikä merkitys on ostovoimalla työllisyyden kannalta. Kun meillä on nyt vuodesta 1989 lähtien jatkunut sellainen kehitys, joka on leikkannut ostovoimaa 33 miljardia markkaa, niin sillä seikalla on välitön yhteys työttömyyden laajuuteen tässä maassa ja luonnollisesti myös työttömyysturvana maksettavaan määrään.

Tulopoliittinen selvitystoimikunta on laskenut, että tänä vuonna ostovoima on supistumassa 7,5 prosentilla ja ensi vuonna ostovoiman heikennys olisi 3—4 prosentin luokkaa. Siis tämänkin tulopoliittisen selvitystoimikunnan laskelman mukaan kahdessa vuodessa ostovoima heikkenisi runsaasti yli 10 prosentilla, ehkä 12 prosentilla.

Kuten äsken sanoin, hallituksen esityksen perusteluista on luettavissa, että etuuksia leikataan yli 2 miljardia markkaa, mikä tietenkin myös heikentää ostovoimaa. Olen nähnyt sellaisen tilaston, jossa arvioidaan käsillä olevan ehdotuksen todellisen vaikutuksen olevan 2 325 miljoonaa pois etuuksista, eli siis se kyllä merkitsee huomattavaa ostovoiman heikkenemistä. Sanoisinkin, että juuri tämä on Relanderin ohjelman huono puoli. Relanderin ohjelman, jossa oli eräitä myönteisiä kohtia, rahoitus nojautui erittäin suurelta osin siihen, että työttömien työttömyysturvaa leikataan. Sillä tapaa sitten rahoitetaan niitä tavoitteita, jotka tuohon hallituksenkin hyväksymään Relanderin ohjelmaan sisältyivät.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee nyt hyvin monta seikkaa, miten työttömyystur-

vaa leikataan: Omavastuu-aika pitenee viidestä seitsemään työpäivään, 130 suorituspäivän jälkeen päiväraha alenee 20 prosentilla. Päivärahan enimmäiskesto-aika lyhenee 500 päivästä 400 päivään, ja esimerkiksi sovitellun päivärahan maksamisen osalta tapahtuu heikennyksiä. Hallituksen esityksessä myös ehdotetaan, että yritys-toiminnasta saatu tötulo, kotihoidon tuen perusosa ja sisaruskorotus on otettava huomioon päivärahaa vähentävänä tekijänä. Arvioin niin, että tämän seurauksena on toimeentulotukijonon kasvu kuntien sosiaalitoimistoissa eli siis toisaalta toimeentulotukimenot kasvavat.

Edelleen hallitus ehdottaa, että lomautetulle annettaisiin ansioon suhteutettua päivärahaa vasta kahden viikon peruspäivärahakauden jälkeen tai tarkemmin sanottuna 15 päivän jälkeen. Edelleen ehdotetaan työttömyyskassan jäsenmaksun korottamista.

Mielestäni kaikki mainitut seikat ovat sellaisia, joita ei voi hyväksyä. Ennakoin, että tässä talossa ainakin vasemmistoryhmien tai ainakin vasemmistoliiton eduskuntaryhmän piirissä tätä esitystä tullaan voimakkaasti vastustamaan, vaatimaan muutoksia, ja ellei muutoksia synny, tullaan vaatimaan sen hylkäämistä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Laine ennakoi jo tulevaa hallituksen esitystä eli työttömyysturvalain muutosta. Molemmat esitykset, nyt käsittelyssä oleva työttömyyskassalain muutosesitys ja työttömyysturvalain muutosesitys, annettiin perjantaina. Näitä asioita onkin mielestäni syytä käsitellä kokonaisuutena, joten ehdotan, että asia jätettäisiin pöydälle ensi perjantaina pidettävään istuntoon.

Nyt listalla oleva esitys pitää sisällään sen ehdotuksen, että työttömyyskassojen vuoden 1992 vajaukset, joita ei ole voitu täyttää kassojen omista rahastoista tai työttömyyskassojen tukikassan varoista, siirretään työttömyyskassojen vuoden 1993 tilinpäätöksiin täytettäväksi kassan varoista. Esitys merkitsee 50 miljoonan markan säästöä valtion menoihin, mutta, niin kuin ed. Laineikin totesi, tämä on yksi osa kokonaisuutta, jolla työttömien turvaa heikennetään. Käytännössä tämä tietysti tulee merkitsemään työttömyyskassojen jäsenmaksujen korotusta. Esityksen perusteluissa ei ole erikseen mainittu, liittyykö tämä siihen esitykseen, joka on siinä toisessa hallituksen esityksessä, eli että työttömyyskassojen jäseniltä tullaan perimään ylimääräinen jäsenmaksu, joka olisi 140 markan suuruinen.

Kokonaisuudessaan me emme voi missään tapauksessa näitä esityksiä hyväksyä. Nämä ovat huonoimpia hallituksen esityksiä, mitä tällä kaudella on annettu.

Toinen varapuhemies: Koska asia ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valio-kuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys n:o 291 laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 6 §:n ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 45 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Lyhyesti haluan perustella kielteistä suhtautumistani tähän hallituksen lakiesitykseen, joka pitää sisällään eräitä terveydenhuoltoon liittyviä asiakasmaksuja. Eräänä perusteluna tälle puheenvuorolle, jolla käytän edustajien ja talon henkilökunnan yhteistä aikaa, toteaisin sen, että me hallituspuolueen edustajat voimme tietysti vai-kuttaa jo valmisteluvaiheessa hallituksen lakiesitysten sisältöön ja esittää toivomuksia ja perustella niitä ministerille, joka tässä tapauksessa edustaa samaa eduskuntaryhmää kuin itse edustan. Mutta tässä on nyt yksi esimerkki siitä, että demokratiassa toimii enemmistö, ja arvelen, että omassa eduskuntaryhmässäni enemmistö on ol-

lut valmisteluvaiheessa hyväksymässä nämä maksut ja sen takia ollaan nyt tässä missä ollaan. Lähetekeskustelun tarkoituksena on evästää valiokuntakäsittelyä varten edustajia, ja siksi haluaisin ilmaista tällä lyhyellä puheenvuorollani sen, että täyttää yksimielisyyttä hallituksen sisäläkään ei tästä lakiesityksestä ole. Ehkä se on jollakin tavalla merkittävä ja arvokas tieto valiokuntakäsittelyä varten.

Hallituksen esityksen sisältämä terveyskeskusmaksu eli siis terveyskeskuslääkärillä käynnistä perittävä maksu ei ole ihan uusi asia. Meillä on tänään ollut täällä pöydille jaettuna hallituksen esitys, jolla terveyskeskusmaksusta säädetty kokeilulaki vedettiin pois eduskunnasta, ja nyt on siis tämä asia muuta kuin kokeilua, se on karua todellisuutta.

Sekin on esityksessä tuttua, että hallitus aikoo rajata maksun perintää sosiaalisin perustein eli täällä todetaan, että maksua ei perittäisi lapsilta eikä kansaneläkeläisiltä. Tämä on tietysti ajatuksena kaunis ja inhimillinen, mutta minun mielestäni erittäin vaikea soveltaa käytäntöön. Sitten siinä on vielä se huono puoli, että juuri mainitut ryhmät käyttävät eniten terveyskeskuspalveluja, lapsipotilaat ja eläkeläiset. Nuo käytännön ongelmat varmaan valiokunnassa selvitetään. Tässä voisi omia kokemuksiakin näistä vaikeuksista kertoa, mutta se ei ole kovin arvokasta perustelua tällaiselle asialle.

Vielä ongelmallisempi on lakiesitykseen ihan viime metreillä tullut kotisairaanhoidomaksu. Se, että se on tullut viime metreillä, käy ilmi hallituksen esityksestä. Sitä ei mitenkään perustella eikä sitä mitenkään myöskään määritellä. Tässä on tainnut käydä niin, että hallituksella on ollut niin kiire säästölakiesityksensä valmistelussa, ettei ole vielä ehditty miettiä tarkemmin, mitä kotisairaanhoidomaksu käytännössä tarkoittaa. Ei ole siis tietoa siitäkään, tarkoittaako se kotona hoidettavan potilaan tykönä lääkärin käynnistä perittävää maksua vai tarkoittaako se myös kotisairaanhoidajan käynnistä perittävää maksua.

Täällä on eri yhteyksissä peräänkuulutettu arvokeskustelua, ja minä haluaisin siihen nyt viitata. Ymmärrän hyvin, että tällaisia maksuja otetaan esille, ja ymmärrän hyvin, että monet pitävät niitä perusteltuina. Omassa arvomaailmassani on kuitenkin mm. sellainen ajattelutapa, että niin kauan kuin tällä yhteiskunnalla on varaa erilaisiin sirkushuveihin eli yhteiskunta tukee kaikenlaista toimintaa, jota kulttuuriksi laajasti nimitetään, niin kauan täytyy olla yhteis-

kunnalla varaa hoitaa sairaat kansalaiset. Jos ajatellaan esimerkiksi meidän talon, eduskunnan, viimeaikaista työtä, niin täällä hyvin usein ovat esillä sairastuneisiin kansalaisiin kohdistuvat erilaiset säästötoimenpiteet. Jos me tätä linjaa toteutamme ja jatkamme, me käymme todella monta kertaa vähäosaisten ja elämässä syrjään joutuneitten ihmisten kukkaroilta, jos heillä nyt ollenkaan kukkaroita enää on olemassakaan.

Kotisairaanhoidomaksussa tullaan myös sellaisen käytännön ongelman eteen, kuinka moni kotona sairastava vanhus, joita he pääasiassa varmaankin ovat, ottaa vastaan tällaisia maksullisia palveluja kotiinsa. Arvelen, että moni ilmoittaa mieluummin siirtyvänsä laitoshoittoon, jos kerran palvelut ovat maksullisia, ja lopputuloksena on se, että yhteiskunnalle koituu näistä hoidoista paljon suurempi lasku maksettavaksi.

Herra puhemies! Näillä perusteilla totean, että en voi olla millään hyväksymässä tämän sisältöistä esitystä ja toivon, että lakiesitys voitaisiin eduskuntakäsittelyssä hylätä.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Olen ed. Alarannan kanssa samaa mieltä, että esitys tulisi hylätä. Tämä on jälleen yksi esitys siinä sarjassa, jolla sairaiden ihmisten taakkaa on lisätty. Niin kuin ed. Alaranta mainitsi, säästötoimista lukuisat ovat kohdistuneet sairaisiin ihmisiin joko niin, että heidän omavastuusuuksiaan sairausvakuutuskorvauksissa on lisätty, niitä on lisätty todella runsaasti, tai niin, että maksuja on korotettu. Tämän vuoden alusta on tullut lukuisia maksujen korotuksia. Edelleen verotuksen sairauskuluvähennys on poistettu kokonaan. Viimeksi syyskuun alussa tulivat voimaan sairausvakuutuslain muutokset, joilla sairaiden ihmisten saamia korvauksia heikennetään. Tämä on siis jatkuva virta, jolla ei tunnu olevan loppua.

Ed. Alarannan tavoin täällä on kuitenkin useasti yritetty tuoda esille se näkökulma, ei ainoastaan oppositiopuolueiden vaan onneksi myös hallituspuolueiden taholta, että tässä me puhumme todella yhteiskunnan perusarvoista. Yhdyn täysin ed. Alarannan näkemykseen siitä, että jotta yhteiskunta olisi sivistynyt yhteiskunta, sen tulisi huolehtia sairaistaan. Hän käytti varmasti jotain eri ilmaisua, mutta ymmärsin, että hänellä oli sama ajatus. Tässä mielessä nämä esitykset ovat erittäin huolestuttavia. Ne kertovat nimenomaan niistä arvomuutoksista, joita yhteiskunnassa tapahtuu.

Meillä on monista arvoista erilaisia käsityksiä, mutta tärkeää on ollut se, että on määrättyjä asioita, joista eri maailmankatsomuksesta lähtien on voinut päätyä samaan käsitykseen. Yksi niistä on ollut juuri se, että heikommista on huolehdittava. Ei se tietysti aina aikaisemminkaan ole näkynyt, ei se ole näkynyt hyvinä aikoina eikä se ole näkynyt huonoina aikoina, mutta voi sanoa, että se on kuitenkin aikaisemmin paremmin näkynyt kuin se tämän hallituksen aikana näkyy. Tämä hallitus mielestäni nimenomaan lamaa hyväksi käyttäen muuttaa näitä arvoja, vie pohjan pois sellaisilta arvoilta, joilla on ollut laaja hyväksyntä aikaisemmin.

Mielestäni kunnallisvaalien tulos osoitti, että kansalaisista valtaenemmistö on samaa mieltä määrättyissä asioissa, ja uskallan väittää, että juuri tämä sairaista huolehtiminen on yksi niistä asioista, joissa kansalaisilla on varsin laajalti se näkemys, että sairaista pitää huolehtia. Kunnallisvaalien jälkeen hallituspuolueissa kai käytiin keskustelua ja hallitusryhmissä vaadittiin, että jatkossa politiikan on muututtava. Vaikka monien hallituspuolueiden edustajien taholta kiistettiin, että näin olisi ollut, ehkä on kuitenkin uskottava lehtikirjoituksiin, että todella oli tarkoitus vain yrittää saada näyttämään tämä politiikka sosiaalisemmalta, ilman että politiikan perusteita muutetaan. Se on valitettavaa, koska kansalaiset kunnallisvaaleissakin osoittivat mielipiteensä selvästi ennen kaikkea siten, että entistä vähemmän kannatusta sai kokoomus, joka yleensä on kaikista vähiten heikompiosaisista välittänyt.

Esityksen perusteluissa sanotaan, että nettohyöty asiakasmaksujen lisäyksistä — siis ei pelkästään tässä lakiesityksessä sisällä olevien terveyskeskusten lääkärinpalvelujen käyttömaksuista ja kotisairaanhoidon maksuista vaan, näin ymmärrän, myös niistä muista asiakasmaksujen tarkistuksista, joita on jo tehty — on 427 miljoonaa markkaa. Kaiken kaikkiaan ensi vuonna peritään asiakasmaksuina yli 5 miljardia markkaa, ja valitettavasti tästäkin suurin osa kohdistuu juuri monia eri sairauksia sairastaviin ihmisiin. Nämä kulut, ovat ne sitten asiakasmaksujen kautta tai muiden sairauden hoitoon liittyvien menojen kautta, kasautuvat usein samoille ihmisille.

Uskon ja tiedän myös, että jos terveydenhuollon piiristä säästöjä halutaan, löytyy muita kohtia, joista säästöt voitaisiin ottaa. Mutta ennen kaikkea tässä yhteiskunnassa on monia muita

alueita, joilla säästöjä voidaan tehdä eikä aina vain lisäämällä sairauskuluja.

Ed. Alaranta viittasi siihen, että on vaikea määritellä niitä perusteita ainakaan oikeudenmukaisesti, joilla voitaisiin osa näitä palveluja käyttävistä rajata maksujen ulkopuolelle. Perusteluissa todetaan, että esimerkiksi lapsille palvelu olisi maksutonta. On vielä kohtuullisen helppo määritellä esimerkiksi, että alle 18-vuotiailla ei näitä peritä. Mutta toinen puoli, joka tässä on esitetty, että ainoastaan kansaneläkettä saavilta ei perittäisi maksua, on jo erittäin epäoikeudenmukainen rajaus. Meillä on tällä hetkellä 160 000—170 000 kansalaista, joilla ei ole muuta kuin pelkkää kansaneläkettä eläketulona, saattaa heillä olla jotain muuta tuloa. Mutta tämä ei kuvasta sitä, kuka eläkeläisistä on heikoimmassa asemassa. Osittain se kuvastaa sitä kyllä hyvinkin tarkkaan, koska siellä ovat vammaiset, jotka ovat esimerkiksi lapsuudestaan tai nuoruudestaan asti olleet sairaita. Mutta osittain tämä ei kuvaa. Meillä on paljon sellaisia, jotka saavat pienen työeläkkeen, joilla on paljon sairauksia, ja he eivät saisi maksuvapautusta. Kuitenkin heidän tilanteensa saattaa olla huomattavasti vaikeampi kuin monien pelkkää kansaneläkettä saavien kohdalla. Joten ainoa yksinkertainen selkeä ratkaisu tähän asiaan on, kuten ed. Alaranta esitti, että lakiehdotus tulisi hylättyä.

Kotisairaanhoidon tekeminen maksulliseksi — en jatka perustelua enempää — on samanlainen ongelma-asia. Myöskään tämän osalta mielestäni lakiesitystä ei pitäisi hyväksyä.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen totesi, että kunnallisvaaleista tuli tietty signaali. Olen ed. Stenius-Kaukonen kanssa siinä samaa mieltä, että kyllä kunnallisvaalien tulos kertoo siitä, että hallituksen politiikassa sosiaalinen oikeudenmukaisuus ei ole ollut riittävän keskeisesti esillä. Tähän liittyen on valitettavaa, että edellisellä vaalikaudella säädetyt suurituloisten verohelpotusta emme ole kyenneet purkamaan, koska se edesauttaisi sitä, ettei tarvitsisi tämän tyyppisiä maksuja olla sääntämässä, joita parhaillaan käsittelemme.

Samassa yhteydessä toivon, että valiokunnassa hyvin tarkkaan selvitetäisiin, mitä kotisairaanhoidomaksu käytännössä pitää sisällään, koska kuitenkin kotisairaanhoido valtaosiltaan kohdistuu sellaisiin ihmisiin, jotka ovat eläkkeellä, sairaita ja vanhoja, mutta jotka kuitenkin tulevat vielä toimeen kotihoidossa kotisairaanhoidopalvelun kautta. Siinä mielessä jos kerran,

kuten esityksessä on, kansaneläkkeen saajilta ei perittäisi palvelumaksua terveyskeskuksen lääkärikäynnistä, totta kai johdonmukaisuussyistä pitäisi aivan samalla tavalla ajatella kotisairaanhoidomaksun kohdalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

21) Hallituksen esitys n:o 292 laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Itse laki vuokra-asuntolainojen korkotuesta on sinänsä hyvä. Siinähan esitetään, että lainoitusosuus, joka on korkotuettu, nousee 80 prosentista 90 prosenttiin ja näin edesautetaan sitä, että asuntojen liikkeellelähtö paranee. Mutta kun tähän toisaalta liittyy se, mikä on myös lain perusteissa sanottu, että osa vuonna 93—95 toteutettavaksi aiotusta aravatuotannosta siirretään

korkotuen piiriin, silloin paljastuu ajatus, mikä tässä laissa on, eli aravatuotanto romutetaan ja yhteiskunnan tukema tuotanto siirretään korkotuettuun. Eli sosiaalinen tarveharkinta poistuu ja yhteiskunnan tuki menee asuntoihin, jotka rahoitetaan pankkilainalla. Pahinta on se, että kymmenen vuoden jälkeen siitä, kun asunnot on rakennettu, ne voidaan vapaasti myydä.

Tämä on linja, joka nyt heijastuu hallituksen asuntopolitiikassa. Eli kaikesta sosiaalisen turvallisuuden luomisesta siirrytään pelkkään pankkien rahapolitiikan tukemiseen. Valitettavasti tämä on ensimmäinen askel tähän suuntaan ja lisää on tulossa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13, kyselytunti ensi torstaina kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 17.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

